

и республиканский колонизационные фонды. В частности, на юге Украины для переселенцев было выделено 1,7 млн. дес. земель. Однако подавляющее большинство этих угодий находилась в малообжитых районах, а их земли требовали значительных капиталовложений для проведения их окультуривания. К землеустроительным мероприятиям относилась расчистка земель от различных кустарников, проведение известкования кислотных почв, создание системы противозерозийных мероприятий путем насаждения различных лесополос, лесных массивов в оврагах и балках и самое главное – обеспечение новых сел и хуторов водой. Для поиска воды была проведена значительная геолого- и гидроразведочная работа. Построено большое количество колодцев, прудов, водохранилищ. Проведено по хуторам и селам в дома водопроводы. Все эти в комплексе работы по окультуриванию земель создали благоприятные условия для налаживания переселенцами на этих почвах продуктивного сельского хозяйства.

Ключевые слова: степь, засушливый климат, мелиоративные работы, лесонасаждения.

* * *

УДК 913(091)+94(477)«1919/1920»

Трубчанінов С. В.,

кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України, Кам'янець–Подільський національний університет ім. Івана Огієнка (Україна, Кам'янець–Подільський), trubtschaninov@gmail.com

Початок діяльності Постійної комісії для складання історично–географічного словника української землі (1919–1920 рр.)

Розглянуто початок діяльності головної установи Української Академії наук в галузі історичної географії у 1919 – на початку 30-х рр. XX ст. – Постійної комісії для складання історично–географічного словника української землі. Проаналізовано плани її роботи, практичну діяльність та зміни в персональному складі з часу її утворення до кінця 1920 р.

Застосовані наукові методи дослідження (історико–генетичний, історико–типологічний, хронологічний) дозволили об'єктивно розкрити діяльність даної наукової установи протягом 1919–1920 рр.

Аналіз протоколів засідань комісії засвідчив активну діяльність на цьому етапі голови комісії Олександра Грушевського та постійних співробітників – Осипа Гермайзе і Євгена Перфецького. Всього ж у засіданнях комісії брали участь близько двох десятків відомих учених.

У висновку стверджується, що на першому етапі своєї діяльності комісія головним чином розробляла плани своєї роботи, відпрацьовувала методіку дослідження, визначалася з концептуальними підходами до складання історично–географічного словника.

Ключові слова: Українська Академія наук, постійна комісія, історично–географічний словник, Олександр Грушевський.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. історична географія переживала період свого становлення як галузь наукових знань. В Україні найбільш визнаними авторитетами в царині історичної географії на той час були Володимир Антонович і Дмитро Багалій. Під час розробки проекту заснування Української Академії наук автори пояснювальної записки про організацію Історично–філологічного відділу УАН наголошували на тому, що історична географія є основою, з одного боку, для української історії, а з іншого – для сучасної географії [16, с. 118]. За ініціативою академіка Д. Багалія була утворена Постійна комісія для складання історично–географічного словника української землі. Вона стала головною установою в системі УАН (з 1921 р. – ВУАН), що займалася дослідженнями в галузі історичної географії.

На жаль, історія цієї установи тривалий час була поза увагою українських дослідників. Лише у 90-х рр. XX – на початку XXI ст. були зроблені перші кроки у висвітлення діяльності Постійної комісії для складання історично–географічного словника української землі (далі – Постійна комісія), які було узагальнено у відповідному гаслі в Енциклопедії історії України [26]. В останні роки з'явилася низка нових досліджень, які більшою чи меншою мірою

заповнюють лакуну в наших знаннях про діяльність, структуру і персональний склад Постійної комісії. Зокрема, історико–географічні студії в системі УАН–ВУАН у 20–30-х рр. XX ст. стали предметом дослідження Галини Вербиленко [2; 3], започаткування цих студій – Ірини Савченко [19; 20], діяльність Постійної комісії та її керівника О. Грушевського – Сергія Трубчанінова [21–23]. Метою даної статті є висвітлення діяльності комісії з моменту заснування до кінця 1920 р., з'ясування її структури і персонального складу, характеристика планів роботи.

8 грудня 1918 р. відбулося установче засідання Першого (Історично–філологічного) відділу УАН, під час якого головою відділу був обраний академік Д. Багалій. Вже 11 грудня на черговому засіданні Історично–філологічного відділу було «намічено» на посаду керівничого «постійної Комісії для видавання історично–географічного словника української землі» професора Київського Українського державного університету Олександра Грушевського [18, с. LXXIX–LXXX]. 13 грудня на засіданні Першого відділу УАН було схвалено його кошторис на 1919 р. Зокрема, на Постійну Комісію для видавання історично–географічного словника української землі було заплановано 39 тис. крб., у т.ч.: керівничому – 13 тис., на збирання джерел і платню постійним співробітникам – 18 тис., на довідкову книгозбірню – 5 тис., на папір і канцелярські справи – 3 тис. [18, с. LXXXII]. Саме такі попередні заходи дозволили академіку Д. Багалію 16 грудня 1918 р. заявити на Спільному зібранні УАН про заснування, серед інших, і Комісії історично–географічного словника [16, с. 428].

Проте призначення керівника комісії відбулося лише через декілька місяців. 13 березня 1919 р. на засіданні Першого відділу УАН було заслухано curriculum vitae, реєстр праць професора О. Грушевського та їх наукову оцінку, яку було зроблено академіком Д. Багалієм і одногослосно схвалено відділом. На засіданні Першого відділу 20 березня таємним голосуванням О. Грушевського було одногослосно обрано на посаду директора Постійної комісії для видавання історично–географічного словника української землі. 26 березня голова Першого відділу академік Д. Багалій згідно зі Статутом Академії надіслав відповідне подання Спільному зібранню УАН [16, с. 196–197; 17]. 29 березня на Спільному зібранні УАН таємним голосуванням О. Грушевського було одногослосно обрано на посаду директора Постійної комісії для складання історично–географічного словника української землі [16, с. 437]. На наш погляд, 29 березня 1919 р. не випадково була оприлюднена чергова (вже третя) назва комісії. Очевидно, що її засновники (у першу чергу академік Д. Багалій) змінили погляд на завдання комісії – історично–географічний словник потрібно було не просто видавати, його потрібно було спочатку створити.

Перше засідання Постійної комісії відбулося 23 квітня 1919 р. У ньому брали участь: академік Д. Багалій, директор Постійної комісії професор О. Грушевський, члени комісії – К. Мельник–Антонович, В. Козловська, В. Щербина, І. Каманін, О. Гермайзе. У вступній промові Д. Багалій повідомив присутніх про затвердження Першим відділом УАН персонального складу Постійної комісії. Він зазначив, що робота по складанню історично–географічного словника української землі була розпочата ще В. Антоновичем і його гуртком. О. Грушевський

виступив з планом роботи по складанню словника. Присутні також заслухали доповідь вдови Володимира Антоновича Катерини Мельник–Антонович «Заходи Антоновича біля складання словника і сучасне становище підготовчого матеріалу». Володимир Щербина та Іван Каманін доповнили доповідь своїми спогадами про роботу гуртка В. Антоновича. Зокрема, І. Каманін вказав, що словникові картки, які були підготовлені гуртком В. Антоновича, зберігалися в окремій шафі Київського Центрального Архіву. Доповіді й інформації щодо змісту словника та організації роботи над ним викликали жваве обговорення присутніх [4, арк. 1–2].

30 квітня відбулося друге засідання комісії. До роботи комісії на ньому долучилися Віктор Абрамович, Євген Перфецький та Леонід Добровольський. Академік Д. Багалій назвав головні джерела, які необхідно було опрацювати при складанні словника: «Топографические описания наместничеств», «Историко–статистические описания губерний» початку XIX ст., архівні джерела. Він зазначив, що хоча цього основного матеріалу В. Антонович і не використав, проте картки його гуртка «дають повну можливість зробити перевірку того, що вже зроблено і використати, і до цієї перевірки треба, не гаючись приступити». Було вирішено розшукати картки з матеріалами, які могли залишитися на руках членів гуртка. В. Абрамовичу було доручено здійснити перевірку використаних В. Антоновичем джерел і про її результати доповісти через два тижні. Є. Перфецький виступив з пропозицією «постійно обмінюватися думками з приводу не тільки технічних і організаційних питань, але і з приводу результатів своєї роботи і спірних моментів». Комісія ухвалила провадити «пленарні збори» спеціально для прослуховування «пробних монографій». Після того, як членів комісії було закріплено за певними регіонами, було вирішено залучити до роботи над Словником «нові сили», у т.ч. науковців з Харкова та Кам'янець–Подільського університету [5, арк. 1–2].

За спогадами О. Грушевського, комісія «розпочала роботу в постійному складі з травня 1919 року. Голова, двоє постійних членів і співробітник для вибирання відомостей на картки (спеціальне доручення) – це її мінімальний склад» [24, арк. 102]. 22 травня 1919 року на засіданні Першого відділу УАН на посади постійних членів комісії було обрано Осипа Гермайзе та Євгена Перфецького [25, арк. 61]. В інформації до канцелярії неодмінного секретаря УАН, яка була підготовлена від імені Постійної комісії 26 липня 1919 р. за підписами Є. Перфецького (за голову) та О. Гермайзе (секретар), повідомлялося, що постійними співробітниками (на повному утриманні) комісії окрім директора професора О. Грушевського були Є. Перфецький та О. Гермайзе [24, арк. 35]. На посаді складача покажчика з квітня 1919 р. у комісії працював Микола Ткаченко [24, арк. 3]. На травень 1919 р. на комісію було заплановано виділити 26 тис. карб. (у т.ч. на збирання джерел і платню співробітникам – 18 тис.) [24, арк. 46–47].

У той же час склад членів комісії був значно ширший. Так, у додатку до повідомлення від 26 липня 1919 р. містився список членів комісії, що не одержували платні: академік Дмитро Багалій, Катерина Мельник–Антонович, Володимир Щербина, Олександр Рогозинський, Леонід Добровольський, Валерія Козловська, Михайло Карнилович, Віктор Романовський, професор Василь

Данилевич, Іван Каманін, приват–доцент Олександр Сагарда, Микола Білінський, Микола Шлемкевич, Віктор Абрамович, Катерина Лазаревська, професор Микола Сагарда, Микола Ткаченко, доцент Духовної Академії Попович, доцент Духовної Академії Іваницький, Данило Щербаківський [24, арк. 36–37].

На п'ятому засіданні комісії, яке відбулося 11 червня, О. Грушевський висловив думку про необхідність складання покажчиків до таких великих джерел як «Акты Южной и Западной» та «Западной России», де саме покажчиків не було [6, арк. 23в]. На шостому засіданні (25 червня) при обговоренні питання «про річки, висоти і інші чисто–географічні пункти, про внесення їх до словника», О. Грушевський запропонував для того, щоб не «поширити роботу над словником до безконечно–великих розмірів», «обмежуватись тільки тими назвами річок і т.д., що зв'язані цілком виразно з певною історичною подією» [7, арк. 1–13в]. Директор комісії також повідомив присутніх про записку, яку він подав до Першого відділу Академії наук, про потребу розбити комісію на секції по територіальному зацікавленню (Галичина, Буковина, Холмщина; Лівобережжя; Правобережжя і т.д.) та про запрошення до комісії трьох осіб для складання покажчиків до джерел і вибирання з них матеріалу на картки. На своєму засіданні Перший відділ схвалив першу частину записки, а стосовно нових штатних співробітників відповів відмовою [7, арк. 2].

На достатньо велелюдному восьмому засіданні комісії (30 липня), коли заслуховувалося питання про вироблення інструкції для складання покажчиків до джерел, були присутні: акад. Д. Багалій, проф. О. Грушевський, М. Карнилович, К. Антонович, К. Лазаревська, В. Щербина, Є. Перфецький, В. Романовський, Л. Добровольський, О. Гермайзе, пр.–доц. О. Сагарда, проф. В. Іваницький, проф. Г. Попович, М. Ткаченко, керівничий комісії для складання біографічного словника В. Модзалевський, редактор відділу тієї ж комісії Н. Мірза–Авак'янц, складачі покажчиків до джерел при обох комісіях Г. Берло і Макашева [8, арк. 1].

Відкриваючи дев'яте засідання комісії (30 серпня), О. Грушевський наголосив, що, «зважаючи на надто тривожне становище в Києві, стан облоги, близькість бою й заборону населенню з'являтися на вулицях по 8–їй годині, спокійна робота Комісії, слухання й обмірковування рефератів, що мають бути поданими, навряд чи може одбутись». На короткому за часом засіданні все ж було розглянуто ряд поточних питань. Зокрема, доручено проф. В. Данилевичу обстоювати на зборах Комітету Національної бібліотеки прохання комісії про передання в її розпорядження історично–географічних матеріалів, які могли потрапити до бібліотеки [9, арк. 1–13в].

Тільки–но відшуміли бої під Києвом, як Постійна комісія продовжила роботу у звичному режимі. Так, на десятому засіданні (17 вересня 1919 р.) було зачитано реферат Є. Перфецького про м. Олесько в Галичині. Підсумовуючи дискусію з приводу реферату, в якій брали участь В. Данилевич, В. Щербина та В. Іваницький, директор комісії підкреслив: «трапляється часто, що історія міста сполучається з історією роду. Тому завжди може виникнути спокуса написати не історію міста, а історію роду замість його. В польському «Sł. Geograficznym» такі помилки трапляються, а наш докладчик нині також допустився її. Крім того, доклад торкається таких

дрібниць і деталей, які для замітки в словнику можна було б без шкоди для монографії пропустити» [10, арк. 1–2].

29 вересня комісія заслухала реферат О. Гермайзе «Гадяч, повітове місто на Полтавщині». Оцінюючи цей реферат, О. Грушевський сказав: «матеріал, який увійшов в історично-географічний нарис про Гадяч, треба було розбити на кілька окремих тем згідно з існуванням того чи іншого історично-географічного терміну, а саме: Гадяч – місто, Гадяч – замок, Гадяцький ключ, повіт і полк. Адже усе все одно прийдеться давати статті і про сі поняття, і в словнику, таким чином, можуть статися цілком небажані повторення» [11, арк. 1]. На дванадцятому засіданні (8 жовтня 1919 р.) комісія заслухала реферат М. Ткаченка «Остер до половини XVII в.». І знову О. Грушевський вказує на ті ж хиби, що і в попередніх рефератах – доповідь збудована по розділах тематично, а не хронологічно, містить силу зайвих подробиць [12, арк. 1]. Заслуховування і детальне обговорення текстів рефератів про міста проводилося і на наступних засіданнях Постійної комісії. Всього ж протягом 1919 р. було проведено 15 засідань, на яких, в основному, вирішувалися організаційні питання [1, с. 125].

Слід зазначити, що під час перебування в Києві денікінців суттєво погіршився матеріальний стан УАН та її установ. Так, приблизний кошторис витрат на діяльність Постійної комісії на 1 місяць восени 1919 р. склав лише 11 тис. карб. (у т.ч. зарплата директора – 3200, зарплата двох постійних членів – 3800 (по 1900 карб. кожному), зарплата співробітника зі спеціальним дорученням – 1600, виплати гонорарів за статті – 1400, виплати за наукові роботи стороннім особам – 750, на папір для карток – 250) [24, арк. 51].

У лютому 1920 р. О. Грушевський подав до президії УАН звіт про діяльність комісії за вісім місяців її існування. Він, зокрема, зазначив: «Праця комісії проходила в ненормальних важких обставинах: дві політичних зміни, брак регулярної платні, загальна скрута, брак освітлення і палива при тяжких морозах – все це зменшувало інтенсивність праці членів комісії. Дехто з членів опинився по-за Києвом, як п. Абрамович, дехто переживав постійні вагання в своєму службовому стані як п. Рогозинський, професори Духовної Академії, дехто мусів виїхати, як п. Карнилович. Ті ж самі тяжкі обставини перешкодили увійти в зносини з провінцією і взагалі культурними центрами України. Все це відбилося на здобутках праці минулого року і не дали можливості притягнути нових сил робітників, але невеликий гурток, який zorganizувався в минулому році, працював ретельно, ... члени комісії також дали кілька закінчених монографій (Остер, Бахмач, Конотоп)» [13, арк. 1].

У травні 1920 р. на засіданні Постійної комісії вперше було заслухано «монографії» (фактично, розгорнуті словникові статті. – С. Т.) по історії окремих містечок і сіл (містечок Веприк і Лютенька, сіл Бобрік, Броварки, Книшівка Гадяцького повіту на Полтавщині), які виголосив О. Гермайзе [14, арк. 1–13в].

У 1920 р. за кожним співробітником і членами Постійної комісії для збирання матеріалу закріплювався певний регіон України. Так, за О. Грушевським була закріплена східна частина Волині, за І. Каманіним – західна, за Є. Терлецьким – Галичина, Холмщина, за О. Гермайзе – східна частина Полтавщини, за М. Макаренком – південна, за М. Ткаченком – західна

частина Чернігівщини, за І. Щербиною – північна Київщина, за Л. Добровольським – північне Поділля, за В. Данилевичем – східне Поділля, за К. Лазаревською – Конотопський повіт [1, с. 125].

Постійними співробітниками комісії у 1920 р. були О. Грушевський, О. Гермайзе та Є. Перфецький, штатним співробітником – М. Ткаченко, співробітниками – І. Каманін, К. Лазаревська, О. Грушевська [1, с. 126]. Ольга Грушевська (дружина директора комісії) долучилася до роботи в Постійній комісії у вересні 1920 р. Вона складала бібліографію по історичній географії [15, арк. 1].

На засіданні Постійної комісії 16 грудня 1920 р. піднімалося питання «розроблення археологічного матеріала, з'єданого з минулим населених пунктів». Було вирішено, що поки не можна буде передати зведення археологічного матеріалу спеціалістам, при певній змозі зводити той матеріал власними силами [25, арк. 64–65].

Таким чином, на початковому етапі діяльності Постійної комісії для складання історично-географічного словника української землі (1919–1920 рр.) головною формою роботи були її засідання. У 1919 р. під час засідань, в яких брало участь близько двох десятків відомих науковців (іноді під головуванням академіка Д. Багалія), розроблялися плани діяльності, відпрацьовувалася методика дослідження, визначалися концептуальні підходи до складання історично-географічного словника. У 1920 р., незважаючи на воєнне лихоліття, продовжувала налагоджуватися робота комісії: за співробітниками і членами Постійної комісії були закріплені певні регіони України, почали готуватися словникові статті по окремим містечкам і селам.

Список використаних джерел

1. Варава Т. В. Структура, персональний склад і діяльність словникових комісій УАН–ВУАН (1918–1931) (за документами Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) // Рукописна та книжкова спадщина України: Археологічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. – 2005. – Вип. 10. – С. 114–129.
2. Вербиленко Г. Історико-географічні дослідження в історично-філологічному відділі ВУАН у 20–30-х роках ХХ ст. – К.: Інститут історії України НАН України, 2014. – 120 с.
3. Вербиленко Г. Роль історико-філологічного відділу ВУАН у розвитку історичної географії в 20–30-х роках ХХ ст. // Регіональна історія України: Збірник наукових статей. – 2011. – Вип. 5. – С. 195–208.
4. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Ф. Х. Архів ВУАН. – Спр. 12004.
5. Там само. – Спр. 12005.
6. Там само. – Спр. 12008.
7. Там само. – Спр. 12009.
8. Там само. – Спр. 12011.
9. Там само. – Спр. 12012.
10. Там само. – Спр. 12013.
11. Там само. – Спр. 12014.
12. Там само. – Спр. 12015.
13. Там само. – Спр. 12017.
14. Там само. – Спр. 12020.
15. Там само. – Спр. 12021.
16. Історія Академії наук України. 1918–1923: Документи і матеріали. – К.: Наукова думка, 1993. – 576 с.
17. Протоколи засідань Відділу за 1919 р. // Записки Історично-філологічного відділу Української Академії наук. – К., 1923. – Кн. II–III (1920–1922). – Частина Б. – С. 133–136.
18. Протоколи Історично-філологічного відділу за 1918 р. // Записки Історично-філологічного відділу Української Академії наук. – К., 1919. – Кн. I.
19. Савченко І. Започаткування видавничого проекту Української Академії наук «Історично-географічний словник українських

земель» // Регіональна історія України: Збірник наукових статей. – 2013. – Вип.7. – С.213–222.

20. Савченко І. Заснування Української Академії Наук і започаткування академічних історично-географічних досліджень // Національна та історична пам'ять: Збірник наукових праць. – 2013. – Вип.7. – С.277–283.

21. Трубочанінов С. Діяльність Постійної комісії для складання історично-географічного словника української землі // Spheres of Culture: Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. – Lublin: Maria Curie-Skłodowska University, 2015. – Vol. X. – P.272–280.

22. Трубочанінов С. Олександр Грушевський і становлення української історичної географії в 1919–1931 рр. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2014. – Вип.40. – С.235–241.

23. Трубочанінов С. «Реорганізація» історичних установ ВУАН та її вплив на розвиток історично-географічних досліджень // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2014. – Вип.2. – Ч.2. – С.246–251.

24. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. – Ф.1235 Грушевські – історики, лінгвісти. – Оп.1. – Спр.1063. – 102 арк.

25. Там само. – Спр.1064. – 105 арк.

26. Юркова О. В. Постійна комісія для складання історично-географічного словника українських земель Всеукраїнської академії наук // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2011. – Т.8. – С.438–439.

References

1. Varava T. V. Struktura, personal'nyj sklad i diyal'nist' slovnykovykh komisij UAN–VUAN (1918–1931) (za dokumentamy Nacional'noyi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernad's'kogo) // Rukopysna ta knyzhкова spadshhyna Ukrainy: Arхеografіchni doslidzhennya unikal'nyh arxivnyh ta biblioteknyh fondiv. – 2005. – Vyp.10. – S.114–129.

2. Verbylenko G. Istoryko–geografіchni doslidzhennya v istorychno–filologіchnomu viddіli VUAN u 20–30–h rokah XX st. – K.: Instytut іstorіyi Ukrainy NAN Ukrainy, 2014. – 120 s.

3. Verbylenko G. Rol' istoryko–filologіchnogo viddіli VUAN u rozvytku istorychnoyi geografiyi v 20–30–h rokah XX st. // Regional'na іstorіya Ukrainy: Zbirnyk naukovykh statej. – 2011. – Vyp.5. – S.195–208.

4. Instytut rukopysu Nacional'noyi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernad's'kogo. – F. X Arhiv VUAN. – Spr.12004.

5. Tam samo. – Spr.12005.

6. Tam samo. – Spr.12008.

7. Tam samo. – Spr.12009.

8. Tam samo. – Spr.12011.

9. Tam samo. – Spr.12012.

10. Tam samo. – Spr.12013.

11. Tam samo. – Spr.12014.

12. Tam samo. – Spr.12015.

13. Tam samo. – Spr.12017.

14. Tam samo. – Spr.12020.

15. Tam samo. – Spr.12021.

16. Istorіya Akademiyi nauk Ukrainy. 1918–1923: Dokumenty i materialy. – K.: Naukova dumka, 1993. – 576 s.

17. Protokoly zasidan' Viddіli za 1919 r. // Zapysky Istorychno–filologіchnogo viddіli Ukrainy's'koyi Akademiyi nauk. – K., 1923. – Kn. II–III (1920–1922). – Chastyna B. – S.133–136.

18. Protokoly Istorychno–filologіchnogo viddіli za 1918 r. // Zapysky Istorychno–filologіchnogo viddіli Ukrainy's'koyi Akademiyi nauk. – K., 1919. – Kn. I.

19. Savchenko I. Zapochatkovannya vydavnychogo proektu Ukrainy's'koyi Akademiyi nauk «Istorychno–geografіchnyj slovnyk ukraiyins'kyh zemel'» // Regional'na іstorіya Ukrainy: Zbirnyk naukovykh statej. – 2013. – Vyp.7. – S.213–222.

20. Savchenko I. Zasnuvannya Ukrainy's'koyi Akademiyi Nauk i zapochatkovannya akademichnyh istorychno–geografіchnykh doslidzhen' // Nacional'na ta istorychna pam'yat': Zbirnyk naukovykh prac'. – 2013. – Vyp.7. – S.277–283.

21. Trubchaninov S. Diyal'nist' Postijnoyi komisiyi dlya skladannya istorychno–geografіchnogo slovnyka ukraiyins'koyi zemli // Spheres of Culture: Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. – Lublin: Maria Curie-Skłodowska University, 2015. – Vol. X. – P.272–280.

22. Trubchaninov S. Oleksandr Grushevs'kyj i stanovlennya ukraiyins'koyi istorychnoyi geografiyi v 1919–1931 rr. // Naukovi pracі istorychnogo fakul'tetu Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. – Zaporizhzhya, 2014. – Vyp.40. – S.235–241.

23. Trubchaninov S. «Reorganizaciya» istorychnykh ustanov VUAN ta yiyi vplyiv na rozvytok istorychno–geografіchnykh doslidzhen' // Naukovi zapysky Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogіchnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatyuka. Seriya: Istorіya. – 2014. – Vyp.2. – Ch.2. – S.246–251.

24. Central'nyj derzhavnyj istorychnyj arhiv Ukrainy, m. Kyiv. – F.1235 Grushevs'ki – istoryky, lingvisty. – Op.1. – Spr.1063. – 102 ark.

25. Tam samo. – Spr.1064. – 105 ark.

26. Yurkova O. V. Postijna komisiya dlya skladannya istorychno–geografіchnogo slovnyka ukraiyins'kyh zemel' Vseukraiyins'koyi akademiyi nauk // Encyklopediya istoriyi Ukrainy: U 10 t. / Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in. – K.: Nauk. dumka, 2011. – T.8. – S.438–439.

Trubchaninov S. V., Ph.D. in History, Assistant of professor, Doctoral student of Department of history of Ukraine the Ivan Ohiyenko Kamianets–Podilskyi National University (Ukraine, Kamianets–Podilskyi), trubtschaninov@gmail.com

Startup of the Permanent Commission for compiling historical–geographical dictionary of Ukrainian land

The article examines the startup of the main institution of Ukrainian Academy of Science in the field of historical geography in 1919 – early 30's of the 20th century – Permanent commission for compiling historical–geographical dictionary of Ukrainian land. Plans of the activity, practical activity and changes in the personal composition of the Commission since its foundation until the end of 1920 have been analyzed in the present research.

Applied research methods (historical–genetic, historical and typological, chronological) allowed to objectively disclose the activities of the scientific establishment during 1919–1920.

Analysis of the minutes of meetings of the Commission showed a vigorous activity at this stage of the Commission Chairman, Oleksandr Hrushevskiy, and permanent members, Osyp Hermaize and Yevhen Perfetskyi. All in all, meetings of the Commission were attended by about two dozen well-known scientists.

In the conclusion, it is stated that at the first stage if its activity the Commission mainly developed plans of its activities, developed research techniques, organized the work, defined conceptual approaches to compiling historical and geographical dictionary.

Keywords: Ukrainian Academy of Science, Permanent Commission, historical–geographical dictionary, Oleksandr Hrushevskiy.

Трубочанінов С. В., кандидат історических наук, доцент, докторант кафедри історії України, Каменец–Подольський національний університет ім. Івана Огієнка (Україна, Каменец–Подольський), trubtschaninov@gmail.com

Начало деятельности Постоянной комиссии для составления историко–географического словаря украинской земли (1919–1920 гг.)

Рассмотрено начало деятельности главного учреждения Украинской Академии наук в сфере исторической географии в 1919 – начале 30-х гг. XX в. – Постоянной комиссии для составления историко–географического словаря украинской земли. Проанализированы планы её работы, практическая деятельность и изменения в персональном составе со времени её создания до конца 1920 г.

Использованные научные методы исследования (историко–генетический, историко–типологический, хронологический) позволили объективно раскрыть деятельность данного научного учреждения в течение 1919–1920 гг.

Анализ протоколов заседаний комиссии показал активную деятельность на этом этапе председателя комиссии Александра Грушевского и постоянных сотрудников – Иосифа Гермайзе и Евгения Перфецкого. Всего же в заседаниях комиссии участвовали около двух десятков известных ученых.

В заключении утверждается, что на первом этапе своей деятельности комиссия главным образом разрабатывала планы своей деятельности, отработывала методику исследования, налаживала работу, определялась с концептуальными подходами к составлению историко–географического словаря.

Ключевые слова: Украинская Академия наук, постоянная комиссия, историко–географический словарь, Александр Грушевский.

* * *